

บทที่ 1

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของประเทศไทยฉบับที่ 1 เริ่มใช้ระหว่างปี พ.ศ. 2504 – 2509 และหลังจากนั้นมาก็ได้มีการปรับและสร้างแผนพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มาเรื่อยๆ ทั้งนี้ก็โดยมุ่งหวังที่จะให้ประเทศไทยได้รับการพัฒนาในทุกๆด้านให้สอดคล้องกับสังคมของโลกในช่วงเวลานั้นๆ ต่อมาได้มีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) เป็นแผนพัฒนาฯที่เน้น “คน” เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา โดยให้คนไทยทุกคนได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มความสามารถทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศ รวมทั้งการดูแล การจัดการ การรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม เพื่อเป็นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนแก่คนรุ่นหลัง เป็นคนไทยที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความปลอดภัย และมีความภาคภูมิใจในการเป็นคนไทย ภายใต้การปกครองระบบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ความสำคัญของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 มีหลักใหญ่ที่สำคัญ 4 ประการคือ มุ่งเน้นการพัฒนา “คน” ซึ่งหมายรวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิต และศักยภาพของคนทางด้านสติปัญญา จิตใจ และการมีคุณธรรม

1. เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานต่างๆของรัฐ และประชาชน โดยการใช้ระบบความร่วมมือ เน้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ความเสมอภาค และแก้ไขความขัดแย้งโดยสันติวิธี

2. ปรับระบบการบริหารการจัดการให้มีคุณภาพ โดยเน้นประสิทธิภาพของบุคลากรในภาคปฏิบัติให้มีความคล่องตัวรวมทั้งส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. จัดให้มีระบบการติดตาม และการประเมินผล โดยการจัดทำเครื่องชี้วัดความสำเร็จของแผนงาน ในหลายๆระดับ รวมทั้งการประกันคุณภาพของงานในด้านต่างๆให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนด

ในปัจจุบันแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) เป็นแผนที่ได้อัญเชิญแนวปรัชญาของ “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศให้ไปในทางสายกลาง อันจะทำให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤต สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล การพัฒนาที่มีคุณภาพ และที่ยั่งยืน แผนพัฒนาฯฉบับที่ 9 ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันของสังคมไทยในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า โดยนำภาพรวมของการพัฒนาที่ผ่านมา สถานการณ์ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เป็นบทเรียนที่ชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาที่ขาดสมดุล ซึ่งจำเป็นต้องปฏิรูประบบเศรษฐกิจและสังคมที่ยังไม่ได้ดำเนินการ และก่อกำเนิดมาจากแผนฯ 8 ซึ่งการกำหนดวิสัยทัศน์ การพัฒนาประเทศในอนาคต ๒๐ ปีที่ยอมรับร่วมกันของสังคมไทย และสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมไทย สามารถสรุปได้ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายและค่านิยมร่วม

มุ่งเน้นให้เกิด “การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย” โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาแบบองค์รวม ที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และการพัฒนาอย่างมี “ดุลยภาพ” ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คนในสังคมมีความสุขถ้วนหน้า สามารถพึ่งตนเองอย่างมีภูมิคุ้มกันที่ดี มีการปรับเปลี่ยนกระบวนความคิด ทัศนคติ และกระบวนการทำงาน โดยยึด “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญานำทางเพื่อให้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารจัดการของประเทศที่มุ่งสู่ประสิทธิภาพ คุณภาพ และก้าวตามโลกได้อย่างรู้เท่าทัน

2. สังคมไทยที่พึงประสงค์

เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสร้างคุณค่าที่ดีในสังคมไทยบนพื้นฐานของการอนุรักษ์วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของความเป็นไทย จึงได้กำหนดสภาพสังคมไทยที่พึงประสงค์ โดยมุ่งพัฒนาสู่ “สังคมที่เข้มแข็งและมีดุลยภาพ” ใน ๓ ด้านคือ สังคมคุณภาพ สังคมภูมิปัญญา และการเรียนรู้ และสังคมमानฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

3. วิสัยทัศน์ร่วม

การพัฒนาของประเทศไทยจะยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ให้การพัฒนาอยู่บนพื้นฐานของความสมดุลพอดี และความพอประมาณอย่างมีเหตุผล นำไปสู่สังคมที่มีคุณภาพทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สามารถพึ่งตนเอง มีภูมิคุ้มกัน และรู้เท่าทันโลก คนไทยส่วนใหญ่มีการศึกษา และรู้จักเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นคนดี มีคุณธรรม และซื่อสัตย์สุจริต อยู่ในสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สามารถรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความमानฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน อันจะเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศอย่างสมดุล มีคุณภาพ และยั่งยืน

วิวัฒนาการของแนวคิดในการวางแผนพัฒนาและลักษณะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย

ประเด็น แผนฯ	สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง	แนวคิด และลักษณะของแผน
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 (2504-2509)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ เศรษฐกิจด้อยพัฒนา คนส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตร มีแรงงานเหลือเพื่อ รายได้ต่อหัวต่ำ แต่มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์และสิ่งแวดลอมดี ▪ การเมืองแบบรวมศูนย์อำนาจอยู่ส่วนกลาง ▪ โลกเริ่มเปลี่ยนจากยุค Westernization เข้าสู่ยุค 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ได้รับอิทธิพลจากโลกทัศน์ของนักเศรษฐศาสตร์ การพัฒนาซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในขณะนั้นว่า การพัฒนาคือการพัฒนาเศรษฐกิจ ▪ เป็นแผนที่กำหนดวัตถุประสงค์เดียว (Single Objective) คือ เร่งรัดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

ประเด็น แผนฯ	- สภาพแวดล้อมทาง เศรษฐกิจสังคมและ การเมือง	แนวคิด และลักษณะของแผน
	<p>Internationalization มีการแบ่งโลกออกเป็น 2 ค่าย สร้างอุดมการณ์การพัฒนามาขยายกรอบอำนาจของมหาอำนาจแต่ละค่าย</p> <p><u>หมายเหตุ</u> แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ชื่อ แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และใช้เวลาดำเนินการถึง 6 ปี ซึ่งต่อมากลยุทธการฯ เห็นว่าจะต้องเกี่ยวข้องกับสังคมด้วย จึงเพิ่ม "สังคม" เข้าไปในแผนต่อไป และปรับเวลาเป็น 5 ปี</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ มีการกำหนดแผนจากส่วนกลางและหน่วยงานวางแผนส่วนกลาง (Top Down Planning) ■ เน้นกลยุทธ์การวางแผนด้วยการลงทุนในโครงการขั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม โดยอาศัยเทคนิคการวางแผนด้านการวิเคราะห์โครงการ (Project Analysis) ■ เน้นการสะสมทุนที่เป็น Physical Capital Asset
<p>แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 (2510-2514)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ เหมือนเดิม 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ยังเน้นการขยายอัตราความเจริญทางเศรษฐกิจเป็นหลัก แต่เริ่มพูดถึงความสำคัญของการกระจายความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ■ การพัฒนาสังคมยังถูกมองในเชิงเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจ มีการให้น้ำหนักต่อการวางแผนกำลังคนของประเทศ ■ เริ่มกระจายการวางแผนไปสู่ระดับกระทรวง (Sector) เน้นการวิเคราะห์เป็นรายสาขา (Sectoral Analysis) เพื่อเป็นกรอบในการชี้้นำการจัดทำโครงการพัฒนา

<div style="text-align: center;">ประเด็น</div> <div style="text-align: left;">แผนฯ</div>	<div style="text-align: center;">สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ</div> <div style="text-align: center;">สังคมและการเมือง</div>	<div style="text-align: center;">แนวคิด</div> <div style="text-align: center;">และลักษณะของแผน</div>
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 (2515-2519)	<ul style="list-style-type: none"> ■ การเมืองยังคงอยู่ในลักษณะรวมศูนย์เหมือนเดิม ■ เศรษฐกิจเริ่มประสบปัญหาวิกฤตการณ์น้ำมัน มีปัญหาด้านเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ยังเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจ แต่ให้ความสำคัญกับการรักษาเสถียรภาพทางการเงินมากขึ้น ■ เริ่มพูดถึงการวางแผนด้านสังคม โดยมีการกำหนดนโยบายด้านประชากรเป็นครั้งแรก แต่ยังคงประชากรเพียงเฉพาะในด้านการลดอัตราการเพิ่มเท่านั้น ซึ่งเป็นการมองประชากรในเชิงปริมาณ เป็นตัวหาร ไม่ใช่ตัวตั้ง
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 (2520-2524)	<ul style="list-style-type: none"> ■ การเมืองเริ่มประสบปัญหาความไร้เสถียรภาพ หลังเหตุการณ์ 14 ต.ค. 2516 ■ ปัญหาด้านการกระจายรายได้ ความเสื่อมโทรมทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเริ่มเห็น ได้ชัดเจนขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> ■ เนื่องจากความไม่แน่นอนทางการเมือง แผนฯ4 จึงเน้นการวิเคราะห์ประเด็นปัญหา กำหนดกรอบนโยบายและแนวทางในการแก้ไขกว้างๆ เป็นสำคัญ ■ จากการวิเคราะห์ปัญหา ทำให้เห็นถึงความจำเป็นในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาในลักษณะที่เพื่อให้บรรลุหลายวัตถุประสงค์มากขึ้น (Multiple Objectives)
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (2525-2529)	<ul style="list-style-type: none"> ■ สภาพการเมืองเริ่มมีเสถียรภาพขึ้น ■ สถานการณ์เศรษฐกิจระหว่างประเทศยังคงชะงักงัน (หลังวิกฤตการณ์น้ำมันครั้งที่ 2) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ เน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพ ■ เริ่มเปลี่ยนวิธีการวางแผนจากรายโครงการ มาเป็นการจัดทำแผนงาน (Programming) โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาชนบท และ

ประเด็น แผนฯ	สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง	แนวคิด และลักษณะของแผน
		<p>การพัฒนาชายฝั่งทะเลด้าน ตะวันออก</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ การวางแผนยังมีลักษณะ Top Down แต่เริ่มมีการกระจาย การวางแผนลงสู่ระดับภูมิภาค และพื้นที่
<p>แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (2530-2534)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ คล้ายคลึงกับในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 สถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศไม่สู้ดีนัก ▪ ยังมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอีกหลายด้าน 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ เน้นวัตถุประสงค์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ▪ เริ่มใช้วิธีการวางแผนในลักษณะแผนงานทั้งหมด 10 แผนงาน ▪ เริ่มให้ความสำคัญมากขึ้นต่อการสนับสนุนการวางแผนจากระดับล่างขึ้นมาข้างบน และให้ความสำคัญต่อการปรับปรุงการบริหารและทบทวนบทบาทของรัฐในการบริหารประเทศ
<p>แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (2535-2539)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การเมืองเข้าสู่ยุคประชาธิปไตย โดยผู้กำหนดนโยบายมาจากการเลือกตั้งมากขึ้น ▪ โลกเริ่มเปลี่ยนเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) และมีกระแสทางด้านความเป็นประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ▪ อาณาจักรโซเวียตและระบบสังคมนิยมล่มสลายลง 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ เริ่มมองเห็นความจำเป็นในการกำหนดแนวความคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ▪ กำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนา 3 ประการ เน้นให้เกิดความสมดุลระหว่างวัตถุประสงค์ด้านความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การกระจายรายได้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม

ประเด็น แผนฯ	สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง	แนวคิด และลักษณะของแผน
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (2540-2544)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 เข้าสู่การพัฒนาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเกิดความไม่สมดุลระหว่างการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ มุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง โดยกำหนดให้การพัฒนาคน เป็นวัตถุประสงค์หลักของการพัฒนา ▪ เน้นในเรื่องการบริหาร การจัดการ และการกระจายการวางแผนลงไปสู่ระดับล่าง เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น (participation)
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (2545-2549)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ปฏิรูประบบเศรษฐกิจ และสังคมที่ยังไม่ได้ดำเนินการ และค้างค้ำจากระยะแผนพัฒนาฉบับที่ 8 ▪ แก้ไขปัญหาความยากจน เพิ่มศักยภาพและโอกาสของคนไทยในการพึ่งพาตนเอง ▪ วางรากฐานการพัฒนาประเทศระยะยาวให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างรู้เท่าทันโลก 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้การพัฒนาอยู่บนพื้นฐานของความสมดุลพอดี และความพอประมาณอย่างมีเหตุผล ▪ มุ่งเน้นให้เกิด การพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย ▪ พัฒนาคุณภาพคน และการคุ้มครองทางสังคม

จากวิวัฒนาการของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 1 - 9 จะเห็นได้ว่า ในระยะต้นๆ ได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ โดยการเร่งรัดและส่งเสริมการพัฒนาในด้านอุตสาหกรรม การผลิต การส่งออก และอาศัยทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งทรัพยากรมนุษย์มาเป็นฐานในการเพิ่มผลผลิต สร้างรายได้

และการมีงานทำ ทำให้ประเทศมีความเจริญทางด้านวัตถุเพิ่มมากขึ้น ทำให้สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงในด้านคุณภาพชีวิต วัฒนธรรม และการมีวิถีชีวิตที่ดีงาม รวมทั้งความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จึงได้ปรับแนวคิดจากเดิมมามุ่งเน้นการพัฒนา “คน” เนื่องจากเห็นว่า คน จะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาในทุกๆ เรื่อง แต่ยังคงส่งเสริมการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจเพื่อเป็นเครื่องมือที่จะช่วยในคนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเท่านั้น ไม่ได้นำมาเป็นเป้าหมายหลัก รวมทั้งปรับเปลี่ยนการบริหารการจัดการ โดยเน้นความสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมระหว่างภาคเอกชน ภาครัฐ และประชาชน ให้ร่วมกันดำเนินงานเพื่อพัฒนาประเทศบนฐานของความเสมอภาคและความมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น และการปกครองตนเองของประชาชน โดยรัฐจะเป็นเพียงผู้สนับสนุน หรือให้คำชี้แนะ และสนับสนุนให้ประชาชนได้มีความรู้ตามความสามารถ และศักยภาพของตนเอง ต่อมาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ได้ปรับแนวคิดและวิสัยทัศน์ ต่อจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 โดยการ เพิ่มเติม และแก้ไขสิ่งที่ยังค้างค้างอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แนวคิด และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งการมุ่งเน้นในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับวิสัยทัศน์ของคนไทยในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า

สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)

การจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันของสังคมไทยใน ๒๐ ปีข้างหน้า โดยนำความคิดของทุกฝ่ายในสังคมและทุกระดับทั้งระดับจังหวัด ระดับอนุภาค และระดับชาติ มาสังเคราะห์เชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบให้เกิดเป็น “วิสัยทัศน์ร่วม” ที่สังคมไทยยอมรับร่วมกัน โดยคำนึงถึงภาพรวมการพัฒนาที่ผ่านมา สถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศประกอบด้วย ทั้งนี้จากการประเมินผลการพัฒนาในช่วง ๔ ทศวรรษที่ผ่านมา เป็นบทเรียนที่ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนถึงการพัฒนาที่ขาดสมดุล โดยประสบความสำเร็จเฉพาะในเชิงปริมาณ แต่ขาดความสมดุลด้านคุณภาพ ขณะที่การพัฒนาคุณภาพคนและการปรับโครงสร้างของระบบต่างๆ ที่อยู่รอบตัวคน ยังอยู่ในสภาพตั้งรับและไม่สามารถตามแก้ไขปัญหาได้ทันการ เป็นข้อจำกัดต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ของประเทศ ประกอบกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทั้งกระแสโลกาภิวัตน์จากภายนอกที่มุ่งสู่เศรษฐกิจยุคใหม่ และสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงภายในประเทศด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่ส่งผลให้ปัญหาความยากจน ปัญหาสุขภาพจิต และปัญหาทุจริต ประพฤติมิชอบ เป็นจุดอ่อนสำคัญของสังคมไทยที่จะมีผลต่อการพัฒนาประเทศในระยะต่อไป

วัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9

เพื่อให้การพัฒนาประเทศเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของวิสัยทัศน์ร่วม ภายใต้ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และสังคมไทยที่พึงประสงค์ในอนาคต แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549) จึงกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของการพัฒนาประเทศไว้ดังนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อแก้ปัญหาความยากจนและเพิ่มศักยภาพและโอกาสของคนไทยในการพึ่งพาตนเอง คนยากจนและผู้ด้อยโอกาสได้รับโอกาสในการศึกษาและบริการทางสังคมอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง เศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างพอเพียงต่อการสร้างงานและรายได้ที่ช่วยสนับสนุนการลดความยากจน และมีการส่งเสริมการเติบโตทางภาคเศรษฐกิจที่คนยากจนส่วนใหญ่พึ่งพิง
2. เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจภายในให้เข้มแข็ง มีเสถียรภาพ และมีภูมิคุ้มกัน รวมทั้งมีการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มผลิตภาพการผลิตและรักษาสมรรถนะทางเศรษฐกิจในการแข่งขันของประเทศ
3. เพื่อวางรากฐานการพัฒนาประเทศระยะยาวให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างรู้เท่าทันโลก โดยการพัฒนาคุณภาพคนและสร้างระบบคุ้มครอง ความมั่นคงทางสังคม มีการดูแลจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเครือข่ายชุมชน ให้เกิดการเชื่อมโยงการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน ควบคู่กับการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสังคมไทย

4. เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีในสังคมไทยทุกระดับ เป็นพื้นฐานให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส ประชาชนมีส่วนร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันรับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้

เป้าหมายหลัก

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การพัฒนาดังกล่าว จึงกำหนดเป้าหมายสำคัญในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ดังนี้

1. เป้าหมายการลดความยากจน ลดสัดส่วนคนยากจนของประเทศให้อยู่ในระดับไม่เกินร้อยละ ๑๐ ของประชากรในปี ๒๕๔๙

2. เป้าหมายการยกระดับคุณภาพชีวิต รักษาภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรให้อยู่ในภาวะทดแทนอย่างต่อเนื่อง เพิ่มจำนวนปีที่ได้รับการศึกษาโดยเฉลี่ยของคนไทยอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป เป็นไม่ต่ำกว่า ๙ ปี และยกระดับการศึกษาของแรงงานไทยให้ถึงระดับมัธยมศึกษาให้ได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ในปี ๒๕๔๙

3. เป้าหมายดุลยภาพทางเศรษฐกิจ เศรษฐกิจขยายตัวโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ ๕-๖ ต่อปี สามารถเพิ่มการจ้างได้ไม่ต่ำกว่า ๓๐๐,๐๐๐ คนต่อปี มีอัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยประมาณร้อยละ ๓.๕ ต่อปี รักษาการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดเฉลี่ยร้อยละ ๒.๕ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และลดขนาดของการขาดดุลภาครัฐให้อยู่ในระดับที่ทำให้ฐานะการคลังมีความมั่นคงในระยะยาว

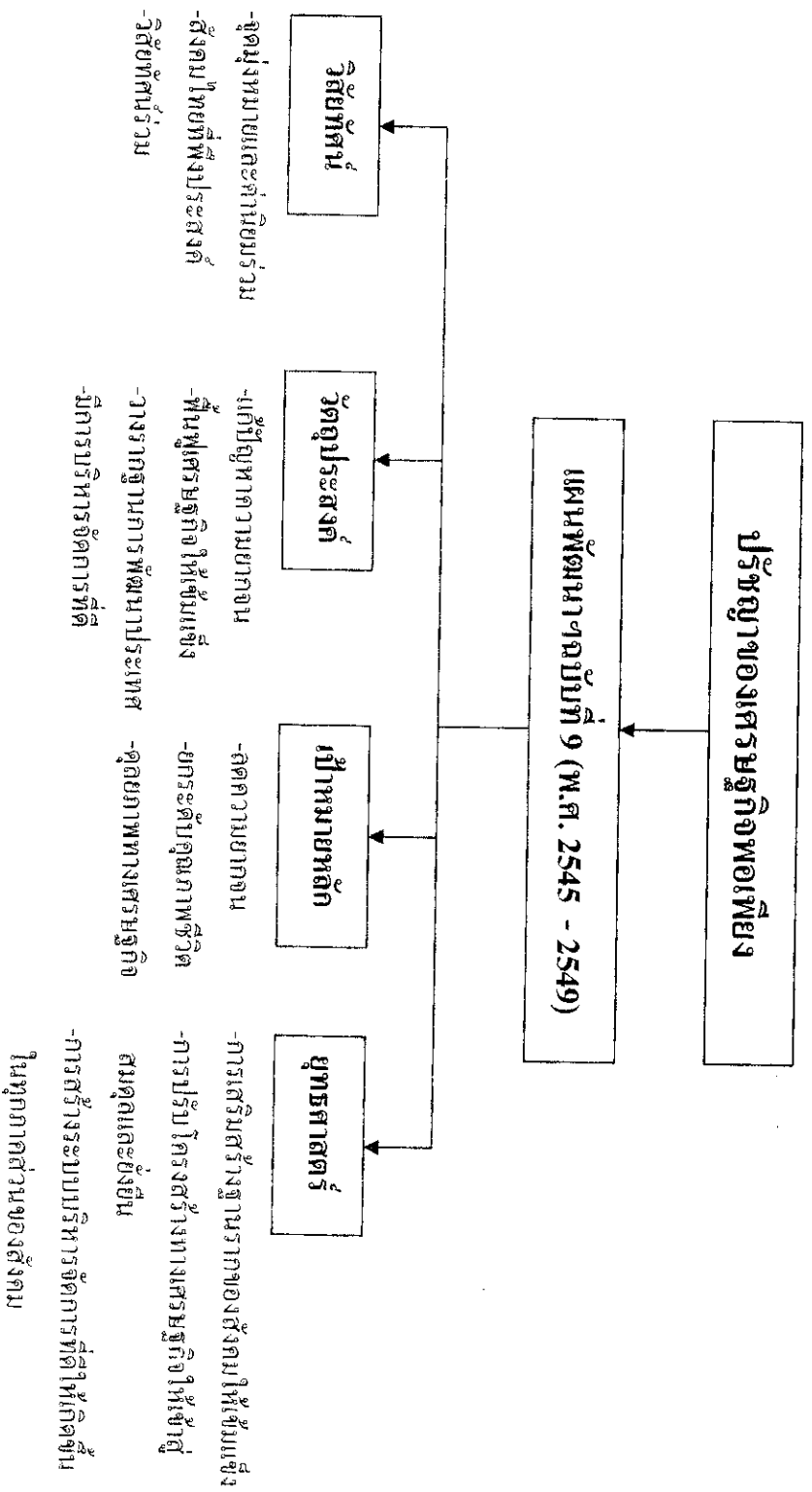
ภายใต้วัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักดังกล่าว เพื่อให้การดำเนินงานในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เห็นควรกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สนับสนุนและเชื่อมโยงกัน ๓ กลุ่มยุทธศาสตร์ โดยยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ดังนี้

1. **การเสริมสร้างฐานรากของสังคมให้เข้มแข็ง** เป็นกลุ่มยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคน ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้เป็นแกนหลักของสังคมไทย โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพคนและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การเสริมสร้างคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และรู้ รัก สามัคคี มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม มีระบบการคุ้มครองทางสังคมให้คนส่วนใหญ่ของประเทศ

มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชนให้เชื่อมโยงกับการพัฒนาชนบท และเมืองให้น่าอยู่ มีความสงบ สะอาด สะอาด ปลอดภัย มีระเบียบวินัย รวมตลอดทั้งมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สามารถสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ และการยกระดับคุณภาพชีวิตให้คนไทยอยู่ดีมีสุขได้อย่างยั่งยืน

2. การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้เข้าสู่สมดุลและยั่งยืน เป็นกลุ่มยุทธศาสตร์ที่เน้นการบริหารนโยบายเศรษฐกิจมหภาคให้ระบบเศรษฐกิจภายในประเทศมีความเข้มแข็งมั่นคงเกิดความสมดุลในการพัฒนา สามารถปรับตัวก้าวตามโลกและเศรษฐกิจยุคใหม่ได้อย่างรู้เท่าทันบนพื้นฐานการพึ่งตนเอง และมีระบบภูมิคุ้มกันจากผลกระทบภายนอก โดยให้ความสำคัญสูงต่อการรักษาสมรรถนะทางเศรษฐกิจในการแข่งขันของประเทศด้วยการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ควบคู่ไปกับการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เน้นการพัฒนานวัตกรรม และการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

3. การสร้างระบบบริหารจัดการที่ดีให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคม เป็นยุทธศาสตร์ที่เน้นการปฏิรูปให้เกิดกลไกการบริหารจัดการที่ดี ทั้งในภาคการเมือง ภาคราชการ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการพัฒนาประเทศที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส ให้มีความรับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญและเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้สังคมไทยพร้อมรับกระแสการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งจะช่วยป้องกันและขจัดปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบด้วย

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

สำหรับยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ประกอบด้วย 7 ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม ให้มีความสำคัญกับสร้างคนให้มีคุณภาพเป็นคนเก่ง คนดี มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสามัคคีและรักชาติ ตลอดจนมีจิตสำนึกความเป็นไทย ควบคู่กับการเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคมให้ครอบคลุมประชาชนอย่างทั่วถึง และเป็นธรรม ช่วยเหลือและพัฒนาคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสให้สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น รวมทั้งการป้องกันและแก้ปัญหาสังคมที่สำคัญๆ เช่น ปัญหายาเสพติด และความพลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้

๑) การพัฒนาคนให้มีคุณภาพและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง โดยปฏิรูประบบสุขภาพ ให้ประชาชนมีพฤติกรรมสุขภาพ และป้องกันโรคที่เหมาะสม พัฒนาระบบสุขภาพ และระบบประกันสุขภาพที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ ทั่วถึงและเป็นธรรม ปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เน้นปฏิรูปกระบวนการผลิตและพัฒนาครูให้มีทั้งคุณธรรม จริยธรรม วิชาการและทักษะในการถ่ายทอดความรู้ภายใต้ระบบการประกันคุณภาพที่ได้มาตรฐานทุกขั้นตอน ปรับปรุงการจัดหลักสูตรให้ยืดหยุ่น หลากหลายสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น จัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด มีความคิดสมคูลทั้งในเชิงวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมทั้งได้ฝึกปฏิบัติจริง ตลอดจนมีการยกระดับทักษะฝีมือให้ได้มาตรฐาน และสอดคล้องกับโครงสร้างการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไป โดยผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ทักษะชีวิตกับความรู้พื้นฐานในการผลิตและพัฒนากำลังคนระดับกลาง ขยายบริการการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานอย่างทั่วถึง สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา และฝึกอบรมกับสถานประกอบการ สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา และฝึกอบรมกับสถานประกอบการ รวมทั้งสนับสนุนการนำประสบการณ์มาเทียบโอน

เพื่อเข้ารับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นควบคู่กับการส่งเสริมให้แรงงานมีการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ต่ำกว่า ๕ ปี

๒) การพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคมให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุมประชาชนทุกช่วงวัยอย่างเป็นธรรม เน้นการปรับปรุงประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการหลักประกันทางสังคม ปรับปรุงกองทุนเพื่อประกันรายได้เมื่อชราภาพ ปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองแรงงานเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยในการทำงาน และสร้างความเป็นธรรมแก่แรงงานสตรีและแรงงานนอกระบบ ส่งเสริมการระสานเครือข่ายความร่วมมือของทุกฝ่ายในการจัดสวัสดิการสังคมที่สอดคล้องกับชุมชน ปรับปรุงกองทุนที่มีอยู่ในระดับตำบลให้มีเอกภาพ ควบคู่ไปกับการเตรียมความพร้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการร่วมรับผิดชอบการจัดบริการทางสังคมและการคุ้มครองผู้บริโภคตามศักยภาพและความพร้อมของแต่ละชุมชน

๓) การส่งเสริมให้ทุกฝ่ายในสังคมมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม โดยการส่งเสริมความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวทั้งทางด้านความรู้ความสามารถและทักษะในการสร้างรายได้ พลวัตกรรมการออม และการบริโภคที่เหมาะสม การสนับสนุนให้ทุกฝ่ายร่วมกันพัฒนามรดกทางศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเอกลักษณ์ความเป็นไทยอย่างต่อเนื่องและจริงจัง รวมทั้งให้มีการใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและสร้างรายได้ของประชาชน ตลอดจนการปฏิรูปสื่อทุกระดับให้มีคุณภาพและมีบทบาทในการพัฒนาคนและสังคมอย่างต่อเนื่อง กว้างขวางและมีประสิทธิภาพ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพคน รวมทั้งเสริมสร้างความเข้าใจและความสามัคคีของคนในสังคม

๔) การปรับปรุงระบบบริหารจัดการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยเน้นทุกฝ่ายให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานภายในชุมชน ใช้กลไกทางกฎหมายที่รวดเร็ว เด็ดขาด จริงจัง ประสานความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อสกัดกั้นขบวนการผลิตและค้ายาเสพติด ปรับปรุงระบบบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เปิดโอกาสให้ประชาชนหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการออกกฎหมายและมี

บทบาทในการพัฒนาและดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมบางขั้นตอน รวมทั้งเร่งรัดให้มีการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิจากสื่อและอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. การปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน มุ่งสร้างความเชื่อมโยงการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างเกื้อกูล มีการพัฒนาเมืองและชุมชนให้น่าอยู่ โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในสังคมและความเข้มแข็งของชุมชนฐานราก ควบคู่กับศักยภาพของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกันทั้งในชนบทและเมือง ก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คนทุกระดับ รวมทั้งคนยากจนและผู้ด้อยโอกาส โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญดังนี้

๑) การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและประชาสังคมในชนบทและเมือง เน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ด้วยการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน ค้นหาศักยภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ควบคู่กับการพัฒนากระบวนการชุมชน โดยผลักดันให้เกิดการรวมตัวของชุมชน มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สนับสนุนกระบวนการสหกรณ์ที่เน้นหลักการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีการจัดทำแผนพัฒนาระดับชุมชนและตัวชี้วัดการพัฒนาร่วมกัน พร้อมทั้งส่งเสริมบทบาทของชุมชน และประชาสังคมให้สามารถร่วมบริหารจัดการท้องถิ่นตามแผนความต้องการของชุมชน

๒) การลดความยากจนในชนบทและเมือง เน้นการสร้างพลังทางสังคมให้ตระหนักและมีส่วนร่วมในการลดปัญหาความยากจน มีการจัดทำแผนปฏิบัติการทุกระดับที่ชัดเจน สามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมายยากจน และมีมาตรการเฉพาะตามศักยภาพคนจนในชนบทและเมือง ขณะเดียวกันมีการพัฒนาขีดความสามารถของคนจนให้พึ่งตนเองได้มากขึ้น โดยกระตุ้นให้เกิดการรวมตัวและเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายคนจน ภายใต้การสนับสนุนจากภาครัฐในด้านสวัสดิการสำหรับกลุ่มคนจนที่ขาดศักยภาพ และพัฒนาอาชีพที่มั่นคงให้ สามารถก่อร่างสร้างตัวได้สำหรับคนจนที่มีศักยภาพ ตลอดจน

๒) การพัฒนาด้านการคลัง เพื่อสร้างความมั่นคงของฐานะการคลังและกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค โดยเน้นการรักษาวินัยการบริหารหนี้สาธารณะเพื่อให้สามารถลดหนี้สาธารณะและลดภาระงบประมาณลงได้ มีการขยายฐานภาษีและจัดเก็บรายได้ที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน โดยการกระจายอำนาจและถ่ายโอนภารกิจสู่ท้องถิ่นเพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น ส่งเสริมการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมส่งเสริมระบบการออมของประเทศไทยด้วยการปฏิรูปกองทุนบำเหน็จบำนาญ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และกองทุนประกันสังคมเพื่อสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของประชาชน

๓) การพัฒนาความเชื่อมโยงระหว่างประเทศให้อยู่บนทางสายกลาง โดยประสานให้ปัจจัยแวดล้อมและกลไกความร่วมมือเศรษฐกิจต่างประเทศสามารถสนับสนุนกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ พิจารณาเตรียมความพร้อมภายในประเทศทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจภายนอกโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับคนส่วนใหญ่ในประเทศก่อนพร้อมไปกับการเตรียมพร้อมรองรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจภายนอก ขณะเดียวกันเพิ่มสมรรถนะของประเทศให้สามารถสนับสนุนการลงทุนและถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศ และมุ่งให้ทุนที่มีคุณภาพสร้างรากฐานในประเทศ

5. การเพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขัน ให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างภาคการผลิต ทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรม และการบริการให้เข้มแข็งตามศักยภาพบนพื้นฐานการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน เพิ่มผลผลิตที่มุ่งเน้นการพัฒนาในเชิงคุณภาพมากกว่าเน้นการใช้ปริมาณของปัจจัยการผลิตแต่เพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะการสร้างความเข้มแข็งให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตลอดจนสร้างเชื่อมโยงและความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจภายในประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของคนในประเทศ ควบคู่ไปกับการวางรากฐานและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อรองรับระบบเศรษฐกิจเสรี โดยมีแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญดังนี้

ของประเทศ ประกอบกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทั้งกระแสโลกาภิวัตน์จากภายนอกที่มุ่งสู่เศรษฐกิจยุคใหม่ และสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงภายในประเทศด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่ส่งผลให้ปัญหาความยากจน ปัญหาสุขภาพจิต และปัญหาทุจริต ประพฤติมิชอบ เป็นจุดอ่อนสำคัญของสังคมไทยที่จะมีผลต่อการพัฒนาประเทศในระยะต่อไป

วัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9

เพื่อให้การพัฒนาประเทศเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของวิสัยทัศน์ร่วม ภายใต้ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และสังคมไทยที่พึงประสงค์ในอนาคต แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549) จึงกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของการพัฒนาประเทศไว้ดังนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อแก้ปัญหาความยากจนและเพิ่มศักยภาพและโอกาสของคนไทยในการพึ่งพาตนเอง คนยากจนและผู้ด้อยโอกาสได้รับโอกาสในการศึกษาและบริการทางสังคมอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง เศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างพอเพียงต่อการสร้างงานและรายได้ที่ช่วยสนับสนุนการลดความยากจน และมีการส่งเสริมการเติบโตทางภาคเศรษฐกิจที่คนยากจนส่วนใหญ่พึ่งพิง
2. เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจภายในให้เข้มแข็ง มีเสถียรภาพ และมีภูมิคุ้มกัน รวมทั้งมีการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มผลิตภาพการผลิตและรักษาสมรรถนะทางเศรษฐกิจในการแข่งขันของประเทศ
3. เพื่อวางรากฐานการพัฒนาประเทศระยะยาวให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างรู้เท่าทันโลก โดยการพัฒนาคุณภาพคนและสร้างระบบคุ้มครอง ความมั่นคงทางสังคม มีการดูแลจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเครือข่ายชุมชน ให้เกิดการเชื่อมโยงการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน ควบคู่กับการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสังคมไทย

4. เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีในสังคมไทยทุกระดับ เป็นพื้นฐานให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส ประชาชนมีส่วนร่วมกัน คิด ร่วมกันทำ และร่วมกันรับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้

เป้าหมายหลัก

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การพัฒนาดังกล่าว จึงกำหนดเป้าหมายสำคัญในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ดังนี้

1. เป้าหมายการลดความยากจน ลดสัดส่วนคนยากจนของประเทศให้อยู่ในระดับไม่เกินร้อยละ ๑๐ ของประชากรในปี ๒๕๔๕

2. เป้าหมายการยกระดับคุณภาพชีวิต รักษาภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรให้อยู่ในภาวะทดแทนอย่างต่อเนื่อง เพิ่มจำนวนปีที่ได้รับการศึกษาโดยเฉลี่ยของคนไทยอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป เป็นไม่ต่ำกว่า ๘ ปี และยกระดับการศึกษาของแรงงานไทยให้ถึงระดับมัธยมศึกษาให้ได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ในปี ๒๕๔๕

3. เป้าหมายดุลยภาพทางเศรษฐกิจ เศรษฐกิจขยายตัวโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ ๕-๖ ต่อปี สามารถเพิ่มการจ้างได้ไม่ต่ำกว่า ๓๐๐,๐๐๐ คนต่อปี มีอัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยประมาณร้อยละ ๓.๕ ต่อปี รักษาการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดเฉลี่ยร้อยละ ๒.๕ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และลดขนาดของการขาดดุลภาครัฐให้อยู่ในระดับที่ทำให้ฐานะการคลังมีความมั่นคงในระยะยาว

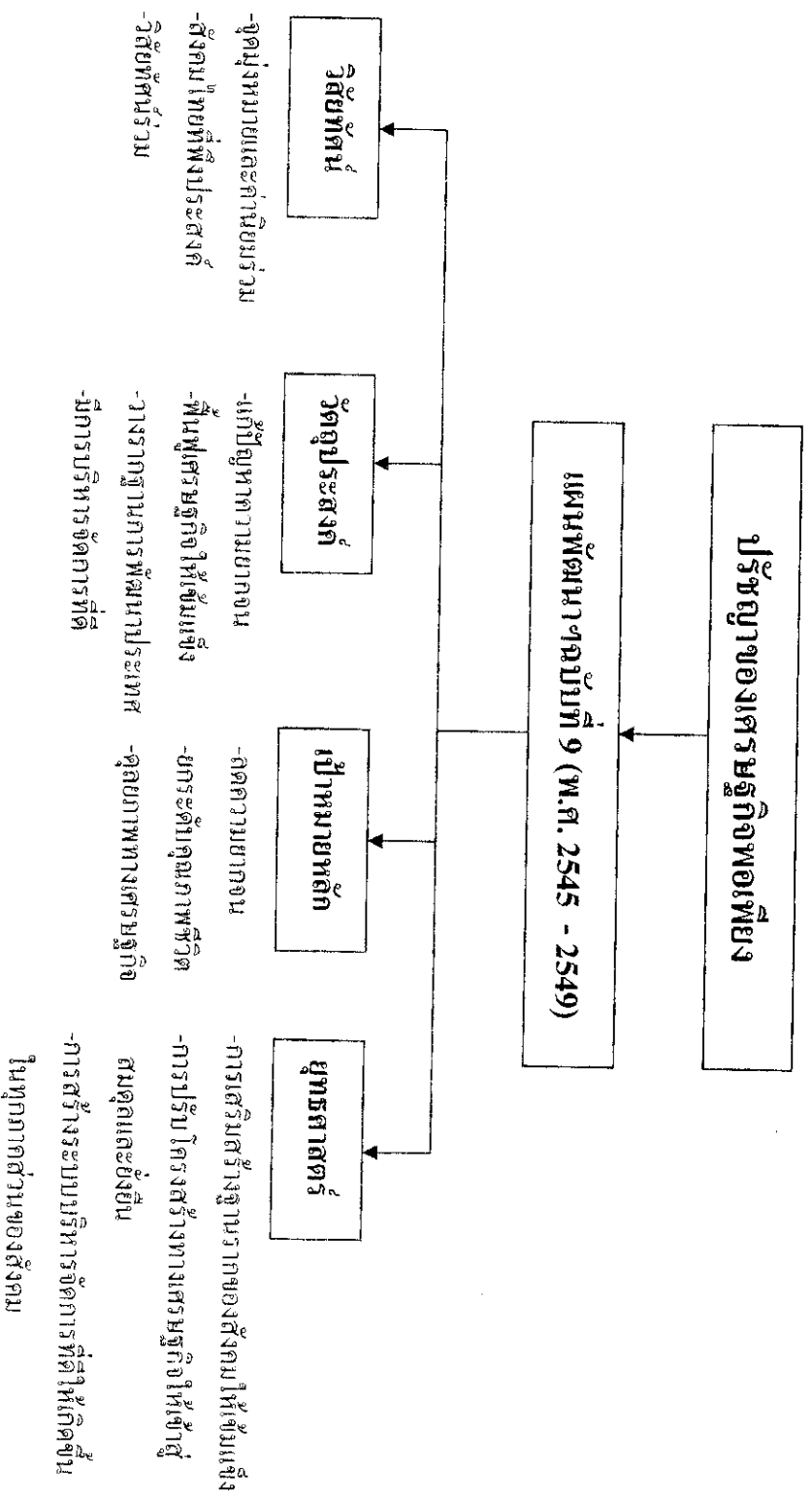
ภายใต้วัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักดังกล่าว เพื่อให้การดำเนินงานในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เห็นควรกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สนับสนุนและเชื่อมโยงกัน ๓ กลุ่มยุทธศาสตร์ โดยยึดหลัก "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" ดังนี้

1. การเสริมสร้างฐานรากของสังคมให้เข้มแข็ง เป็นกลุ่มยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคน ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้เป็นแกนหลักของสังคมไทย โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพคนและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การเสริมสร้างคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และรู้ รัก สามัคคี มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม มีระบบการคุ้มครองทางสังคมให้คนส่วนใหญ่ของประเทศ

มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชนให้เชื่อมโยงกับการพัฒนาชนบท และเมืองให้น่าอยู่ มีความสงบ สะอาด สะอาด ปลอดภัย มีระเบียบวินัย รวมตลอดทั้งมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สามารถสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ และการยกระดับคุณภาพชีวิตให้คนไทยอยู่ดีมีสุขได้อย่างยั่งยืน

2. การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้เข้าสู่สมดุลและยั่งยืน เป็นกลุ่มยุทธศาสตร์ที่เน้นการบริหารนโยบายเศรษฐกิจมหภาคให้ระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ มีความเข้มแข็งมั่นคงเกิดความสมดุลในการพัฒนา สามารถปรับตัวก้าวตามโลกและเศรษฐกิจยุคใหม่ได้อย่างรู้เท่าทันบนพื้นฐานการพึ่งตนเอง และมีระบบภูมิคุ้มกันจากผลกระทบภายนอก โดยให้ความสำคัญสูงต่อการรักษาสมรรถนะทางเศรษฐกิจในการแข่งขันของประเทศด้วยการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ควบคู่ไปกับการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เน้นการพัฒนานวัตกรรม และการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

3. การสร้างระบบบริหารจัดการที่ดีให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคม เป็นยุทธศาสตร์ที่เน้นการปฏิรูปให้เกิดกลไกการบริหารจัดการที่ดี ทั้งในภาคการเมือง ภาคราชการ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการพัฒนาประเทศที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส ให้มีความรับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญและเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้สังคมไทยพร้อมรับกระแสการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งจะช่วยป้องกันและขจัดปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบด้วย

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

สำหรับยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ประกอบด้วย 7 ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม ให้ความสำคัญกับสร้างคนให้มีคุณภาพเป็นคนเก่ง คนดี มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสามัคคีและรักชาติ ตลอดจนมีจิตสำนึกความเป็นไทย ควบคู่กับการเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคมให้ครอบคลุมประชาชนอย่างทั่วถึง และเป็นธรรม ช่วยเหลือและพัฒนาคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสให้สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น รวมทั้งการป้องกันและแก้ปัญหาสังคมที่สำคัญๆ เช่น ปัญหายาเสพติด และความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้

๑) การพัฒนาคนให้มีคุณภาพและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง โดยปฏิรูประบบสุขภาพ ให้ประชาชนมีพฤติกรรมสุขภาพ และป้องกันโรคที่เหมาะสม พัฒนาระบบสุขภาพ และระบบประกันสุขภาพที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ ทั่วถึงและเป็นธรรม ปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เน้นปฏิรูปกระบวนการผลิตและพัฒนาครูให้มีทั้งคุณธรรม จริยธรรม วิชาการและทักษะในการถ่ายทอดความรู้ภายใต้ระบบการประกันคุณภาพที่ได้มาตรฐานทุกชั้นตอน ปรับปรุงการจัดหลักสูตรให้ยืดหยุ่น หลากหลายสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น จัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด มีความคิดสมคูลทั้งในเชิงวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมทั้งได้ฝึกปฏิบัติจริง ตลอดจนมีการยกระดับทักษะฝีมือให้ได้มาตรฐาน และสอดคล้องกับโครงสร้างการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไป โดยผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ทักษะชีวิตกับความรู้พื้นฐานในการผลิตและพัฒนากำลังคนระดับกลาง ขยายบริการการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานอย่างทั่วถึง สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา และฝึกอบรมกับสถานประกอบการ สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา และฝึกอบรมกับสถานประกอบการ รวมทั้งสนับสนุนการนำประสบการณ์มาเทียบโอน

เพื่อเข้ารับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นควบคู่กับการส่งเสริมให้แรงงานมีการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ต่ำกว่า ๘ ปี

๒) การพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคมให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุมประชาชนทุกช่วงวัยอย่างเป็นธรรม เน้นการปรับปรุงประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการหลักประกันทางสังคม ปรับปรุงกองทุนเพื่อประกันรายได้เมื่อชราภาพ ปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองแรงงานเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยในการทำงาน และสร้างความเป็นธรรมแก่แรงงานสตรีและแรงงานนอกระบบ ส่งเสริมการระสานเครือข่ายความร่วมมือของทุกฝ่ายในการจัดสวัสดิการสังคมที่สอดคล้องกับชุมชน ปรับปรุงกองทุนที่มีอยู่ในระดับตำบลให้มีเอกภาพ ควบคู่ไปกับการเตรียมความพร้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการร่วมรับผิดชอบการจัดบริการทางสังคมและการคุ้มครองผู้บริโภคตามศักยภาพและความพร้อมของแต่ละชุมชน

๓) การส่งเสริมให้ทุกฝ่ายในสังคมมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม โดยการส่งเสริมความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวทั้งทางด้านความรู้ความสามารถและทักษะในการสร้างรายได้ พฤติกรรมการออม และการบริโภคที่เหมาะสม การสนับสนุนให้ทุกฝ่ายร่วมกันพัฒนามรดกทางศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเอกลักษณ์ความเป็นไทยอย่างต่อเนื่องและจริงจัง รวมทั้งให้มีการใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและสร้างรายได้ของประชาชน ตลอดจนการปฏิรูปสื่อทุกระดับให้มีคุณภาพและมีบทบาทในการพัฒนาคนและสังคมอย่างต่อเนื่อง กว้างขวางและมีประสิทธิภาพ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพคน รวมทั้งเสริมสร้างความเข้าใจและความสามัคคีของคนในสังคม

๔) การปรับปรุงระบบบริหารจัดการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยเน้นทุกฝ่ายให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานภายในชุมชน ใช้กลไกทางกฎหมายที่รวดเร็ว เด็ดขาด จริงจัง ประสานความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อสกัดกั้นขบวนการผลิตและค้ายาเสพติด ปรับปรุงระบบบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เปิดโอกาสให้ประชาชนหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการออกกฎหมายและมี

บทบาทในการพัฒนาและดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมบางขั้นตอน รวมทั้งเร่งรัดให้มีการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิจากสื่อและอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. การปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน มุ่งสร้างความเชื่อมโยงการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างเกื้อกูล มีการพัฒนาเมืองและชุมชนให้น่าอยู่ โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในสังคมและความเข้มแข็งของชุมชนฐานราก ควบคู่กับศักยภาพของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกันทั้งในชนบทและเมือง ก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คนทุกระดับ รวมทั้งคนยากจนและผู้ด้อยโอกาส โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญดังนี้

๑) การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและประชาสังคมในชนบทและเมือง เน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ด้วยการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน ก้นหาศักยภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ควบคู่กับการพัฒนากระบวนการชุมชน โดยผลักดันให้เกิดการรวมตัวของชุมชน มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สนับสนุนกระบวนการสหกรณ์ที่เน้นหลักการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีการจัดทำแผนพัฒนาระดับชุมชนและตัวชี้วัดการพัฒนาาร่วมกัน พร้อมทั้งส่งเสริมบทบาทของชุมชน และประชาสังคมให้สามารถร่วมบริหารจัดการท้องถิ่นตามแผนความต้องการของชุมชน

๒) การลดความยากจนในชนบทและเมือง เน้นการสร้างพลังทางสังคม ให้ตระหนักและมีส่วนร่วมในการลดปัญหาความยากจน มีการจัดทำแผนปฏิบัติการทุกระดับที่ชัดเจน สามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมายยากจน และมีมาตรการเฉพาะตามศักยภาพคนจนในชนบทและเมือง ขณะเดียวกันมีการพัฒนาขีดความสามารถของคนจนให้พึ่งตนเองได้มากขึ้นโดยกระตุ้นให้เกิดการรวมตัวและเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายคนจน ภายใต้การสนับสนุนจากภาครัฐในด้านสวัสดิการสำหรับกลุ่มคนจนที่ขาดศักยภาพ และพัฒนาอาชีพที่มั่นคงให้ สามารถก่อร่างสร้างตัวได้สำหรับคนจนที่มีศักยภาพ ตลอดจน

กระจายโอกาสการเข้าถึงบริการการศึกษา สาธารณสุข และสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยให้คนจนในเมือง

๓) การพัฒนาเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่ เน้นการสร้างกระบวนการชุมชนเข้มแข็งเพื่อการพัฒนาเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่อย่างต่อเนื่องให้มีความสงบ สะอาด ปลอดภัย และมีระเบียบวินัย มีการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในเมืองและชุมชน

๔) การพัฒนาความเชื่อมโยงชนบทและเมืองอย่างเกื้อกูล เน้นการพัฒนาแบบรวมกลุ่มของกิจกรรม เพื่อเชื่อมโยงระบบเศรษฐกิจในชนบทเข้ากับระบบเศรษฐกิจของเมือง โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างภาคีการพัฒนาต่างๆ ในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ พัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน และสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาให้เข้าถึงพื้นที่ชนบท เพื่อกระจายโอกาสการจ้างงานและเพิ่มทางเลือกให้แหล่งผลิตในชนบทสามารถเชื่อมสู่ตลาดได้โดยตรง ขณะเดียวกันมีการใช้ทุนทางเศรษฐกิจที่มีอยู่ในพื้นที่ที่มีศักยภาพ เพื่อเชื่อมคองการพัฒนาเมืองกับชนบทให้เกิดความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

๕) การบริหารจัดการพื้นที่อย่างมีส่วนร่วม เน้นการปรับกระบวนการพัฒนาชนบทและเมืองให้มีการบูรณาการ โดยยึดพื้นที่ ภารกิจและการมีส่วนร่วม พร้อมทั้งจัดให้มีกลไกร่วมในการจัดการพื้นที่ สร้างเครือข่ายการทำงานและเพิ่มขีดความสามารถของท้องถิ่น รวมทั้งปรับระบบติดตามประเมินผลการพัฒนาเชิงพื้นที่แบบองค์รวม และจัดทำดัชนีชี้วัดการพัฒนาต่างๆ

3. การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้มีความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัด คุ่มค่า และสอดคล้องกับศักยภาพ โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ในการบริหารจัดการที่สร้างความสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ฟื้นฟู เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และมีการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและที่สมดุล โดยประชาชน ชุมชน และท้องถิ่นมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง มีแนวทางในการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

๑) การอนุรักษ์และฟื้นฟูบูรณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสังคม มีการจัดการมลพิษและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชนควบคู่ไปกับการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดและจริงจัง

๒) การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนเหมาะสมกับศักยภาพ เกิดความเป็นธรรมและไม่กระทบต่อสภาพแวดล้อม โดยกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับสมรรถนะของดิน ใช้มาตรการภาษีเป็นกลไกในการกระจายสิทธิถือครอง รักษาพื้นที่ชลประทานเพื่อการเกษตร ขยายพื้นที่เกษตรยั่งยืน บริหารจัดการแหล่งน้ำที่มีอยู่ให้มีการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓) การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และสร้างกลไกเพื่อรักษาสมดุลระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์ ทั้งการปรับปรุงบทบาทองค์กรการกำกับดูแลด้านสิ่งแวดล้อม การปรับปรุงกฎหมายและตรากฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งพัฒนากลไกและกระบวนการมีส่วนร่วม ที่มุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมให้องค์กรท้องถิ่น พร้อมกับเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน ประชาคมและประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และร่วมตรวจสอบการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม

4. การบริหารเศรษฐกิจส่วนรวม มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางด้านมหภาคของประเทศต่อเนื่องจากการแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจในช่วงต้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 เพื่อให้เศรษฐกิจของประเทศสามารถขยายตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งและระบบระวางภัยของภาคการเงิน โดยมีแนวทางที่ดำเนินงานที่สำคัญดังนี้

๑) การพัฒนาด้านการเงิน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันต่อวิกฤติเศรษฐกิจและช่วยกระจายความเจริญและเป็นธรรม โดยกำหนดเป้าหมายเสถียรภาพด้านราคาที่เหมาะสมต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ มีการพึ่งพาแหล่งเงินทุนที่สมดุลมากขึ้นระหว่างระบบธนาคารและตลาดทุน

๒) การพัฒนาด้านการคลัง เพื่อสร้างความมั่นคงของฐานะการคลังและกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค โดยเน้นการรักษาวินัยการบริหารหนี้สาธารณะเพื่อให้สามารถลดหนี้สาธารณะและลดภาระงบประมาณลงได้ มีการขยายฐานภาษีและจัดเก็บรายได้ที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน โดยการกระจายอำนาจและถ่ายโอนภารกิจสู่ท้องถิ่นเพื่อให้การใช้งบประมาณตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น ส่งเสริมการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมส่งเสริมระบบการออมของประเทศไทยด้วยการปฏิรูปกองทุนบำเหน็จบำนาญ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และกองทุนประกันสังคมเพื่อสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของประชาชน

๓) การพัฒนาความเชื่อมโยงระหว่างประเทศให้อยู่บนทางสายกลาง โดยประสานให้ปัจจัยแวดล้อมและกลไกความร่วมมือเศรษฐกิจต่างประเทศสามารถสนับสนุนกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ พิจารณาเตรียมความพร้อมภายในประเทศทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจภายนอกโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับคนส่วนใหญ่ในประเทศก่อนพร้อมไปกับการเตรียมพร้อมรองรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจภายนอก ขณะเดียวกันเพิ่มสมรรถนะของประเทศให้สามารถสนับสนุนการลงทุนและถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศ และมุ่งให้ทุนที่มีคุณภาพสร้างรากฐานในประเทศ

5. การเพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขัน ให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างภาคการผลิต ทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรม และการบริการให้เข้มแข็งตามศักยภาพบนพื้นฐานการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน เพิ่มผลผลิตที่มุ่งเน้นการพัฒนาในเชิงคุณภาพมากกว่าเน้นการใช้ปริมาณของปัจจัยการผลิตแต่เพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะการสร้าง ความเข้มแข็งให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตลอดจนสร้าง ความเชื่อมโยงและความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจภายในประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของคนในประเทศ ควบคู่ไปกับการวางรากฐานและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อรองรับระบบเศรษฐกิจเสรี โดยมีแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญดังนี้

๑) ปรับปรุงโครงสร้างการผลิตอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเอง และสร้างภูมิคุ้มกันของระบบเศรษฐกิจโดยรวม โดยปรับใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการปรับปรุงโครงสร้างการผลิต เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของวัตถุดิบด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการผลิตให้มากขึ้น ขณะเดียวกันสร้างความสมดุลระหว่างการผลิตกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเชื่อมโยงการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนกับระบบเศรษฐกิจชุมชน ตลอดจนใช้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพด้านการตลาดและการกระจายผลผลิตไปสู่ตลาด

๒) สนับสนุนการสร้างผลผลิตของประเทศเพื่อการแข่งขันและการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการสร้างเครือข่ายและผลักดันขบวนการเพิ่มผลผลิตของประเทศ ทั้งการสร้างจิตสำนึกในการเพิ่มผลผลิต การพัฒนาทักษะคน การพัฒนาเทคโนโลยีและระบบข้อมูลสารสนเทศ รวมทั้งการมีองค์กรกลางประสานความร่วมมือภาครัฐ เอกชนและประชาชนในการเพิ่มผลผลิตอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานให้มีคุณภาพบริการอยู่ในระดับมาตรฐาน สามารถลดต้นทุนการผลิต และมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ใช้บริการ

๓) ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อมและธุรกิจชุมชน เพื่อการสร้างงานและขยายฐานการผลิตให้มั่นคงและยั่งยืน โดยสนับสนุนการรับช่วงและเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรม พัฒนาธุรกิจชุมชนให้สามารถเชื่อมโยงกับกิจกรรมที่ใหญ่กว่าได้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และภาคีการพัฒนาต่างๆ ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เพิ่มปริมาณสินเชื่อให้แก่เกษตรกร สถาบันเกษตรกร และผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการประกอบอาชีพ และดำเนินธุรกิจอย่างเพียงพอ

๔) ส่งเสริมการค้าบริการที่มีประสิทธิภาพ โดยพัฒนาคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยว สนับสนุนกิจกรรมท่องเที่ยวที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ปับปรุงคุณภาพการให้บริการทั้งด้านมาตรฐานความ

ปลอดภัยและการอำนวยความสะดวกด้านการเดินทางของนักท่องเที่ยว เน้นกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพรวมทั้งให้มีการพัฒนาธุรกิจบริการอื่นที่มีศักยภาพ ได้แก่ การรักษาพยาบาล และส่งเสริมสุขภาพสำหรับชาวต่างประเทศ ธุรกิจด้านภัตตาคารและร้านอาหาร และพัฒนาบริการศึกษาทั้งในประเทศ และหลักสูตรนานาชาติให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ

๕) ส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อขยายโอกาสทางการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว รวมทั้งเพิ่มศักยภาพในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน โดยให้มีการดำเนินการด้านการตลาดท่องเที่ยวร่วมกันกับประเทศเพื่อนบ้าน พัฒนาโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐานระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในประเทศกับประเทศเพื่อนบ้าน เชื่อมคองพื้นที่ชายแดนระหว่างกันให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจ เพื่อนำไปสู่การค้า การลงทุน และการใช้ประโยชน์ในทรัพยากรร่วมกัน ขณะเดียวกัน ร่วมมือกับประเทศที่สาม หรือองค์กรระหว่างประเทศในการฟื้นฟูภาวะเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งพัฒนาเมืองชายแดนให้เป็นประตูเศรษฐกิจควบคู่กับเมืองที่นำอยู่

6. การพัฒนาความเข้มแข็งทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มุ่งเน้นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมอย่างมีประสิทธิภาพ ลดการพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศ สร้างความเสมอภาคในการเข้าถึงเทคโนโลยีและเสริมสร้างพื้นฐานทางนวัตกรรม รวมทั้งใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีช่วยแก้ปัญหาความยากจน และรักษาสีงแวดล้อม ตลอดจนให้สามารถต่อยอดการพัฒนาองค์ความรู้ให้ได้มาตรฐาน มีการนำภูมิปัญญามาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสมและกลมกลืนกับการพัฒนาทุกด้าน โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้

๑) การพัฒนาพื้นฐานความคิดและการพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเสริมสร้างพื้นฐานความคิดแบบวิทยาศาสตร์ด้วยการปฏิรูประบบการศึกษาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกระจายแหล่งเรียนรู้วิทยาศาสตร์ไปสู่ภูมิภาค ขณะเดียวกันมีการพัฒนาครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยสร้างปัจจัยและโอกาสให้บุคคลที่มีความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้าสู่วิชาชีพครู/

อาจารย์มากขึ้น นอกจากนี้ ส่งเสริมการพัฒนากำลังคนและความสามารถด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อสร้างบุคลากรในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

๒) การเพิ่มขีดความสามารถทางเทคโนโลยี โดยกำหนดทิศทางการ พัฒนาเทคโนโลยีเป็นรายสาขาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาด้านเกษตร อุตสาหกรรม การผลิต สุขภาพและสวัสดิการ พลังงาน สิ่งแวดล้อม พาณิชยกรรมและบริการ และ เทคโนโลยีสารสนเทศ ขณะเดียวกันมีการปรับกระบวนการบริหารงานวิจัย ให้ ภาคเอกชนมีขีดความสามารถทางเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นและเป็นผู้นำด้านการวิจัยและพัฒนา ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม เพื่อให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ โดยการ ประยุกต์ใช้วิทยาการที่ทันสมัยเข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเหมาะสม

๓) จัดระบบและกระบวนการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้มุ่ง ประสิทธิภาพ โดยปรับเปลี่ยนการจัดการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในเรื่องหลักๆ โดยให้ภาคเอกชนเป็นผู้นำ ภาครัฐสนับสนุนและให้ความร่วมมือ อาทิ การนำระบบการ ทำงานที่วัดความก้าวหน้าหรือความสำเร็จมาใช้ในการจัดทำแผนและการจัดสรร งบประมาณเพื่อสามารถกำหนดเป้าหมายที่ตอบสนองความต้องการของภาคการผลิต และวัดประสิทธิผลการดำเนินงานได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

7. การบริหารจัดการที่ดี มุ่งสร้างระบบบริหารจัดการที่ดี ให้เกิดขึ้นใน ทุกส่วนของสังคมไทย ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชน โดยมีกลไกตรวจสอบ ถ่วงดุลที่โปร่งใสและเข้มแข็งควบคู่กัน ไป พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายการพัฒนาให้ภาค ราชการมีขนาดที่เหมาะสม มีการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนมีบทบาทเป็น ผู้พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทุกชั้นตอน ในขณะที่ภาคธุรกิจมีความรับผิดชอบต่อสังคม และสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้

๑) พัฒนาความเข้มแข็งกลไกการตรวจสอบและถ่วงสมดุลในสังคม ทั้ง การรณรงค์สร้างจิตสำนึกให้คนในสังคมเชื่อมั่นต่อหลักบริหารจัดการที่ดี และสนับสนุน การดำเนินงานขององค์กรอิสระ เพื่อเป็นกลไกรักษาผลประโยชน์ของประชาชน รวมทั้ง ปรับทัศนคติเพื่อสร้างพื้นฐานจิตใจของข้าราชการ นักธุรกิจ และประชาชนให้มีความ รับผิดชอบต่อสังคม

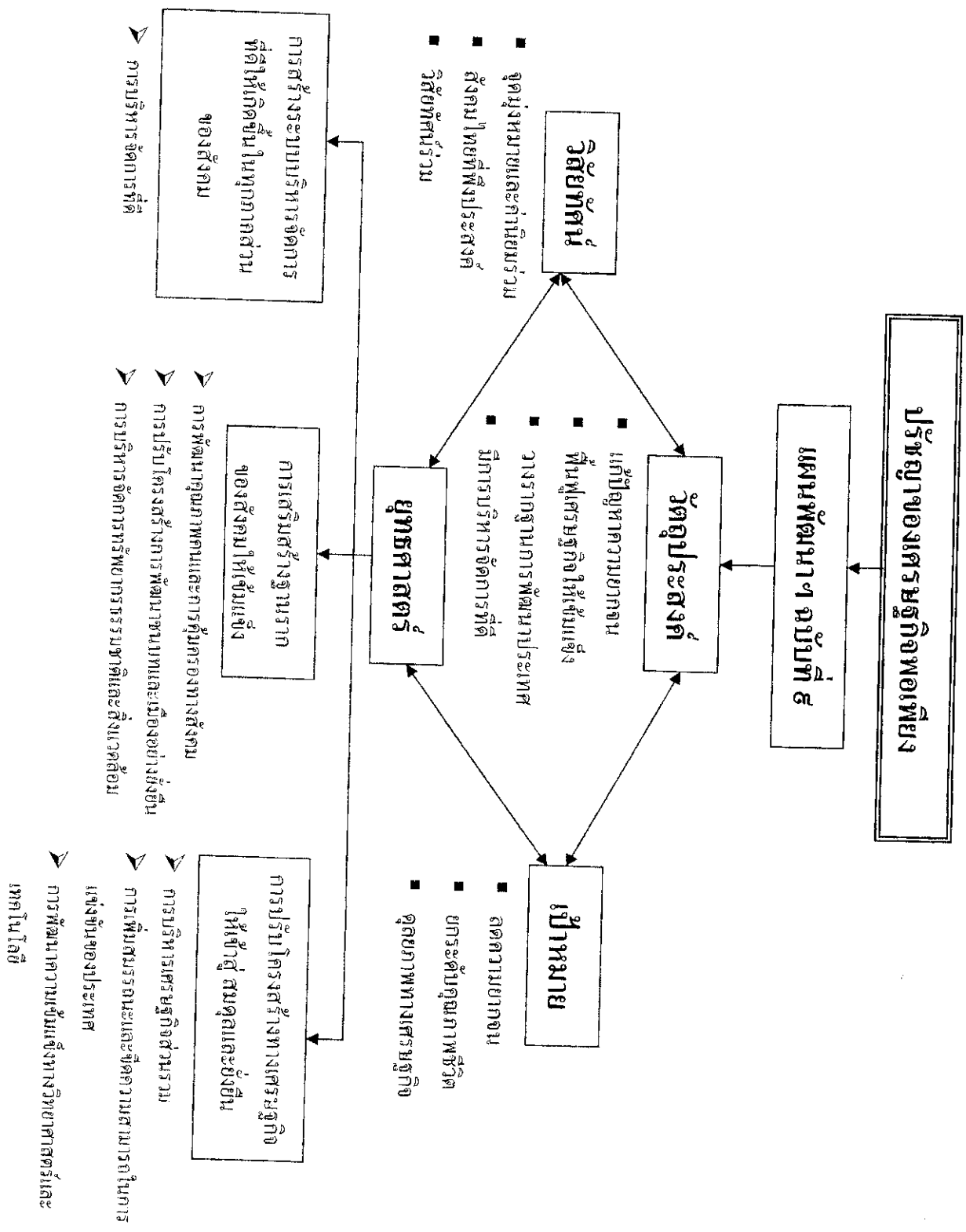
๒) ป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ เพื่อสร้างสังคมมีความโปร่งใส สะอาด และประชาชนต่อต้านพฤติกรรมอันไม่เหมาะสม โดยปรับปรุงกฎระเบียบให้ลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ลง เพื่อไม่ให้เป็นช่องทางเรียกรื่องผลประโยชน์ จัดทำแผนป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อเป็นกรอบของกลไกตรวจสอบให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนร่วมกันต่อต้านทุจริตประพฤติมิชอบ และกล้าคัดค้านลงโทษคนผิด

๓) ปรับปรุงระบบบริหารจัดการของภาครัฐไปสู่แนวทางการบริหารจัดการที่ดี โดยปรับบทบาทภารกิจ และวิธีบริหารงานของระบบราชการแนวใหม่ไปเป็นผู้กำกับดูแลและผู้อำนวยการความสะอาด ปรับระบบงบประมาณเป็นแบบมุ่งผลลัพธ์ และปรับลดจำนวนบุคลากรให้สอดคล้องกับการปรับบทบาทภารกิจ รวมทั้งเสริมสร้างระบบการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการเสริมสร้างขีดความสามารถของภาคธุรกิจ เอกชน และเศรษฐกิจชุมชน ทั้งการกำหนดมาตรการต่างๆ ที่คุ้มครองภาคการผลิต และให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารการผลิตและการตลาดแก่ภาคการผลิต เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน

๔) เสริมสร้างระบบบริหารจัดการที่ดีของภาคเอกชน โดยสร้างมาตรการจูงใจและยับยั้งให้ภาคธุรกิจมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้รวมทั้งปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และเพิ่มบทลงโทษที่รุนแรงเพื่อยับยั้งภาคธุรกิจจากการกระทำที่ไม่พึงประสงค์ ตลอดจนเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายองค์กรผู้บริโภครวม เพื่อเป็นกลไกรักษาผลประโยชน์ และสิทธิของประชาชน

๕) กระจายหน้าที่และความรับผิดชอบให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเตรียมความพร้อมและปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจอย่างมีระบบ มีการจัดระบบบริหารงานและบุคลากรให้สอดคล้องกับภารกิจ ปรับปรุงหลักเกณฑ์การจัดสรรรายได้และเงินอุดหนุน ควบคู่กับการขยายฐานรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง รวมทั้งจัดตั้งกลไกกำกับติดตามผลการดำเนินงานในระดับท้องถิ่น โดยสามารถจ้างเอกชนมาช่วยเสริมการทำงานได้

๖) สร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกของครอบครัวและชุมชน ให้ดำเนินชีวิตโดยยึดหลักทางสายกลาง มีความพอเพียง และมีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม โดยสร้างความเข้าใจให้ทุกคนตระหนักถึงความจำเป็นในการดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร รู้จักเก็บออม ใช้จ่ายด้วยความประหยัด มีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ และปรับทัศนคติค่านิยมในการดำรงชีวิตมาสู่ความพอประมาณ

แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน

เพื่อให้การดำเนินการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ถูกทิศทาง เป็นไปตามยุทธศาสตร์และได้ผลบรรลุตามเป้าหมายแล้ว หน่วยงานต่างๆของรัฐ ภาคเอกชน และชุมชน จำเป็นจะต้องส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงาน หรือประชาชนในชุมชนได้รับการพัฒนา โดยจัดการจัดกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ซึ่งกิจกรรมทางการศึกษาและการใช้สื่อต่างๆเพื่อนำความรู้ ความเข้าใจในลักษณะของการให้การศึกษาไปสู่ประชาชนมีหลายรูปแบบเช่น

1. โทรทัศน์ และ การกระจายเสียง เช่น วิทยุ เสียงตามสาย
2. หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เพื่อให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนของตนเอง รวมทั้งความก้าวหน้าในการดำเนินงานด้านต่างๆ
3. การจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน เช่น โรงเรียนในท้องถิ่น หรือโรงเรียนประจำตำบล อำเภอ จังหวัด
4. การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนในด้านวิชาการทั่วไป และงานอาชีพ
5. การจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือกัน เสนอความคิดเห็นเพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชน หมู่บ้าน และตำบล
6. การจัดการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในด้านอาชีพ การจัดการ รวมทั้งเป็นการเสริมรายได้
7. การจัดนิทรรศการ และการประชาสัมพันธ์แบบต่างๆ
8. การจัดให้มีการบริการด้านสุขศึกษา อนามัย และสังคมสงเคราะห์
9. การจัดกิจกรรมเสริมทางการศึกษา เช่นการจัดให้มีห้องสมุดประชาชน และที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน
10. การจัดให้มีศูนย์บริการต่างๆ เช่น ศูนย์ข้อมูลของหมู่บ้าน ศูนย์สาธิต การตลาด กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ฯลฯ

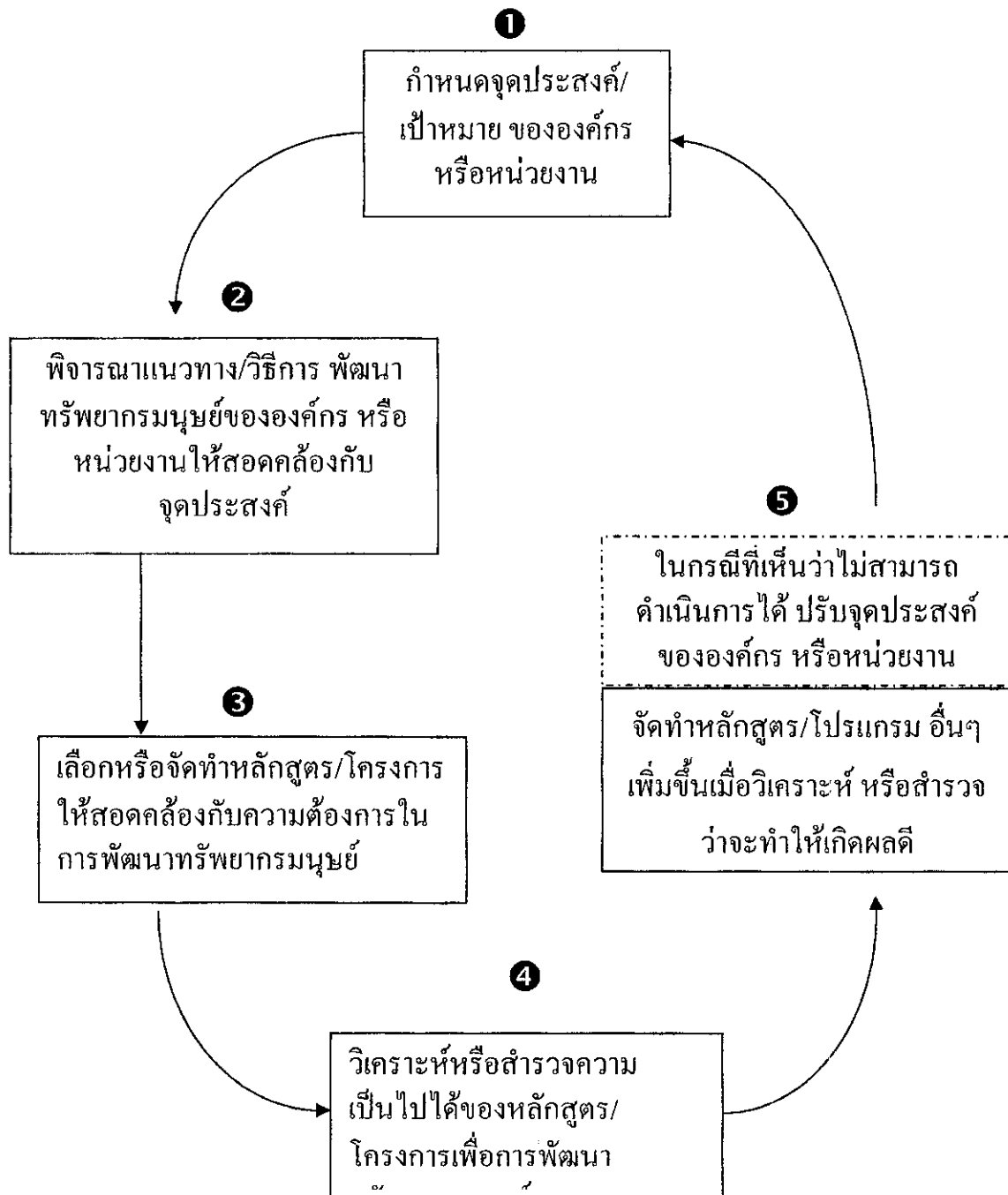
การจัดกิจกรรมต่างๆเหล่านี้จะเป็นการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มมากขึ้น รู้จักการแสวงหาความรู้ รวมทั้งรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆที่ทันสมัย เกี่ยวข้องกับตนเองและชุมชน ซึ่งกิจกรรมต่างๆนี้รัฐ และองค์กรเอกชน

ต่างๆ จะเป็นผู้ให้การสนับสนุนเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างดีและประสบความสำเร็จ

สำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้บุคลากรในองค์กรหรือหน่วยงานได้รับการพัฒนา มีความรู้ ประสบการณ์ เพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของตนเอง มีความรัก และมีส่วนร่วมในการทำงานในองค์กร ซึ่งจะเป็นการดำเนินงานภายในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ และอาจจะกล่าวได้ว่าการบริหารงานนั้น การจัดการ ฝึกอบรม การจัดกิจกรรมและการสนับสนุนให้บุคลากรในหน่วยงานนั้นได้มีโอกาสศึกษาและเพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ เป็นสิ่งที่จำเป็น และเป็นการให้บริการอีกประเภทหนึ่งของผู้บริหาร ซึ่งการจัดให้มีการฝึกอบรม การให้การศึกษา รวมทั้งการจัดกิจกรรมย่อยภายในหน่วยงาน หรือองค์กร ซึ่งควรประกอบด้วยการทำงานเป็นลำดับตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. กำหนดจุดประสงค์ หรือเป้าหมายขององค์กร หน่วยงาน หรือในชุมชนนั้นๆ ในการดำเนินงานในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่จะก่อให้เกิดผลเพื่อเป็นการพัฒนาประสิทธิภาพของหน่วยงาน
2. พิจารณาแนวทางหรือวิธีการที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร หรือหน่วยงานให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งอาจจะประกอบด้วย การจัดการฝึกอบรม การฝึกปฏิบัติ การศึกษาดูงาน หรือการจัดนิทรรศการ และอื่นๆที่เห็นว่าเหมาะสมกับลักษณะเฉพาะ และความสามารถบุคลากร
3. พิจารณาเลือกหรือจัดทำหลักสูตร/โครงการให้สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร หรือหน่วยงานนั้นๆ
4. วิเคราะห์หรือสำรวจความเป็นไปได้ของหลักสูตร/โครงการเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามที่ได้เลือก หรือกำหนดไว้
5. จัดทำหลักสูตร/โปรแกรม อื่นๆเพิ่มขึ้นเมื่อวิเคราะห์ หรือสำรวจว่าจะทำให้เกิดผลดี เพื่อเป็นการสนับสนุนโครงการที่กำหนดไว้ และในทางตรงกันข้ามเมื่อเห็นว่าโครงการ หรือ โปรแกรมสำหรับการพัฒนาเหล่านั้นไม่สามารถดำเนินการได้ตาม

จุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้ดำเนินการจะสามารถ ปรับจุดประสงค์ขององค์กร หรือ หน่วยงานให้เหมาะสมที่จะสามารถดำเนินการได้ต่อไป

เมื่อองค์กรหรือหน่วยงานได้กำหนดจุดประสงค์หรือเป้าหมายแล้ว แนวทาง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในหน่วยงานนั้น เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์หรือเป้าหมาย ดังกล่าวสามารถดำเนินการดังนี้คือ

1. การฝึกอบรม เป็นการเสริมความรู้ และเทคโนโลยี เพื่อให้บุคลากรสามารถ ปฏิบัติงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน ได้ดีขึ้นกว่าเดิม เป็นไปตามมาตรฐานงานที่กำหนดไว้ การฝึกอบรมจะรวมถึงการฝึกปฏิบัติงานที่ทำอยู่แล้วให้มีความชำนาญเพิ่มมากขึ้น โดยการใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วม และการเสริมความรู้ทางวิชาการให้มีความรู้ความสามารถทันต่อความก้าวหน้าของวิทยาการในปัจจุบัน ซึ่งจะสามารถประเมินความรู้และความสามารถได้เมื่อบุคคลกลับจากการฝึกอบรมและเข้ามาทำงานของตนเอง

2. การให้การศึกษา เป็นการฝึกอบรมบุคลากรให้สามารถทำงานที่ต่างออกไปจากงานที่เคยทำ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการให้ความรู้ หรือฝึกงานให้แก่บุคคลที่มีความสามารถจะเรียนรู้ได้ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลมีแนวคิดใหม่ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นให้บุคลากรขององค์กรนั้นๆ แต่ละคน แข่งขันกัน และตื่นตัวในการปฏิบัติงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้ได้ผลงาน หรืองานในด้านบริการที่ดีกว่าเดิม โดยการใช้ระยะเวลาหนึ่งสำหรับการศึกษาและการเพิ่มพูนความรู้ การประเมินผลนั้นจะสามารถทำได้ในระหว่างที่เรียน หรือศึกษาอยู่ แต่การประเมินผลที่แท้จริงจะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติ หรือนำไปใช้ใน งานใหม่ได้ซึ่งในแต่ละองค์กรจำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคลากรของตนเอง เพื่อความก้าวหน้าขององค์กรในสภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขันสูงในปัจจุบัน

3. การจัดกิจกรรมกลุ่มย่อย เป็นการจัดกิจกรรมเสริมความรู้ ประสบการณ์ เพื่อเพิ่มพูนความรักใคร่สามัคคีกัน ในหน่วยงาน การสร้างขวัญกำลังใจ การจัดทีมงาน เพื่อปฏิบัติงานในองค์กรให้มีประสิทธิภาพ การจัดกีฬา สันทนาการ รวมทั้งการให้ ข่าวสาร และข้อมูลต่างๆ เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง และมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน ขจัดความ ความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นภายในองค์กรหรือหน่วยงานนั้นๆ

การจัดหลักสูตรในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน

เนื่องจากสภาพแวดล้อม สถานการณ์ต่างๆเปลี่ยนแปลงไปและเทคโนโลยีได้เข้ามา มีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนเราเพิ่มมากขึ้น ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรต่างๆและ ชุมชนซึ่งประกอบด้วยบุคลากรที่เกี่ยวข้องจำนวนมากจึงมีความจำเป็นจะต้องปรับ

ลักษณะนิสัยการทำงาน และการประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ด้วย เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง รวมทั้งพัฒนาองค์กร และชุมชนของตนเอง ด้วย ซึ่งองค์กรที่ต่างกัน หรือชุมชนที่ต่างกันย่อมจะมีค่านิยม ระเบียบปฏิบัติ วัฒนธรรม และประเพณีที่แตกต่างกันออกไป

กระบวนการฝึกอบรม การให้การศึกษา และการจัดกิจกรรมกลุ่มย่อย เป็นแนวทางที่จะพัฒนา และสร้างคนให้มีความสามารถ มีความรู้เฉพาะเรื่อง และทักษะ รวมทั้งมีความรักสามัคคีในเพื่อนร่วมงานและหน่วยงาน เพื่อจะได้นำความรู้สึที่ดี ความรู้และทักษะนั้นมาปรับและประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ตนเองและครอบครัว สามารถบริหารงานในการประกอบอาชีพได้อย่างประสบความสำเร็จ ดังนั้นการสร้างหลักสูตร หรือการจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และชุมชน จึงควรจะเป็นหลักสูตรในหลายรูปแบบเพื่อการพัฒนาบุคคลกลุ่มต่างๆเหล่านี้

1. การจัดสร้างหลักสูตรสำหรับผู้นำองค์กร

ผู้นำองค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ รวมทั้ง องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำเป็นจะต้องมีความรู้ในเรื่องการบริหาร การจัดการ และเทคโนโลยีต่างๆที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งมีความสามารถในการวิเคราะห์งาน ปัญหาต่างๆ เข้าใจศักยภาพของบุคลากรในองค์กร ศักยภาพของการพัฒนาพื้นที่ การวางแผนงานและสร้างแผนงาน เพื่อพัฒนาหน่วยงานของตนเอง รวมทั้งการบริหารงานด้านบุคลากร สถานที่ และงบประมาณ

2. หลักสูตรสำหรับประชากรในองค์กร หรือชุมชน

บุคลากร หรือผู้ปฏิบัติงานในองค์กร รวมทั้งประชากรในชุมชน จำเป็นจะต้องมีความรู้และความเข้าใจในงานขององค์กรซึ่งตนกำลังดำเนินอยู่เกี่ยวกับลักษณะงานขององค์กร สภาพของชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งการมีความรู้ ทักษะ รวมทั้งสามารถพัฒนาความรู้ และทักษะเหล่านั้นให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางวิทยาการในปัจจุบัน จะสามารถช่วยพัฒนาองค์กร หรือชุมชนนั้นๆให้ก้าวหน้า และประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตที่ดีในชุมชนได้

3. หลักสูตรสำหรับวิทยากร นักพัฒนา ที่ปรึกษา หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

บุคลากรกลุ่มนี้จะเป็นผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถในด้านต่างๆ แต่เนื่องจากความก้าวหน้าของวิทยาการ และเทคโนโลยีในปัจจุบันก้าวหน้าไปอย่างมากมาย รวมทั้งทิศทางและกระบวนการของการพัฒนา และนโยบายของรัฐที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และชุมชน ความสำคัญของการวางแผนพัฒนาที่เน้นการประสานความสัมพันธ์ ระหว่างหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ดังนั้นหลักสูตรที่จัดขึ้นสำหรับการพัฒนาบุคคลกลุ่มนี้ จึงเน้นและส่งเสริมการสร้างบุคลิกภาพในการเชื่อมประสานความสัมพันธ์ สามารถกระตุ้นผู้นำองค์กร หรือประชากรในองค์กรให้สามารถร่วมมือกันทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นหลักสูตรที่จัดในลักษณะของการสัมมนา การแสดงทัศนะและความคิดเห็น เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนแนวความคิด แนวทางการฝึกอบรม การให้ความรู้ แก่บุคลากรที่อยู่ในองค์กร หรือในชุมชนต่อไป

เพื่อให้การพัฒนาประเทศดำเนินไปอย่างบรรลุผลตามตามอุดมการณ์ที่กำหนดไว้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดสร้างหลักสูตรสำหรับการพัฒนาบุคลากรในองค์กร หรือในชุมชนให้สอดคล้องกับความต้องการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงาน การปรับลักษณะนิสัยในการทำงาน มีความรักสามัคคีกับเพื่อนร่วมงาน มีความรักหน่วยงานและการทำงาน เป็นการเสริมสร้างทักษะ ส่งเสริมการมีวิสัยทัศน์ของบุคลากรในองค์กร และชุมชนด้วย